Комедія в 1 дії

ЛИЦЕДІЇ

Рафаїл Владимирович Смородина, молодий пан, воєнний.

Прокопій Демидович Шклянка, землевладілець, із дворових.

Параскева Митровна, його жінка.

Фес я, їх дочка.

Петро Михайлович Кулик, сусіда, землевладілець, із мужиків.

Шльома Каплан, швець.

Гершко Столяров, кравець.

Пфейфер, німець-колоніст.

Тихон, із старих слуг.

Стьоп к а, молодий лакей.

Явдоким, дворовий.

Діється в селі.

Кімната, дуже гарна, але нечепурна: подекуди обідрані обої, по стінах заму сляні і занехаяні картини, плісень скрізь, павутиння, патьоки, копоть... Мебель стародавня, не з дешевих.

ЯВА 1

Смородина (сидить край столу з газетою в руці і з цигарою; на столі пляшки з вином). Нет ничего интересного и сегодня в газетах. Как вчера, так и нынче, каждый день одно и то же: воровства, грабежи, убийства, ажиотаж, кражи!.. (Устає і ходе по хаті.) Надоело до тошноты сидеть в этом захолустье; более двух недель свожу какие-то нелепые счеты и никак не могу окончательно разделаться с остатками барского комфорта — с разной наследственной рухлядью, мебелью, экипажами и еще там каким-то хламом... За все время, что здесь сижу, только и видел раза два предводителя дворянства. Помещики — одни сдали именья в аренду, и сами куда-то испарились: другие при помощи земельного банка вылетели в трубу,— вот как и я; третьи продали имения крестьянам либо кулакам... И теперь весь этот район заполонен новыми землевладельцами, все бывшими кабатчиками да прикажчиками.". А давно ли, кажись, так весело, так беззаботно

проводилось здесь время?... И вдруг словно все врассыпную, и этот некогда мирный райский уголок превратился в пустыню оскудения, в приют торгашей и барышников... Грустно, грустно!..

ЯВА 2 Тихой і Смородина.

Тихон (оглядаючись). Паничу! Смородина. Что тебе?

Тихон. Чи правда тому, що ви від нас їдете?

Смородина. А ты и до сих пор все сомневался? Да, уезжаю! Уезжаю совсем и навсегда!..

Тихон. А іменіе ж як, а хороми, а?..

Смородина. Все это принадлежит теперь Прокофию.

Тихон. Та невже то правда? Де ж він таку силу грошви набрав?

Смородина. Об этом следовало бы его спросить. А впрочем, ему и не особенно много пришлось доплатить... Покойный мой батюшка жил не так, как в настоящее время должно жить, поэтому и наделал массу долгов: сперва имение заложил, потом перезаложил; а уж я прикончил... Ну, вот Прокофий и купил имения с публичного торга.

Тихон. То це Прокошка стане тут панувать?

Смородина. Да, теперь он полновластный здесь господин.

Тихон. А навіщо ж це ви так попустили?

Смородина. Навіщо?.. Я тоже не умею жить так, как должно нынче жить... Так воно трапилось!..

Тихон. Гарна трапа! Я здавна таки постерегав, ще як Прокошка був за отамана, а потім за ключника при покійному вашому папаші, царство їм небесне, що він здорово їх обкрадав.

Смородина. А слыхал ли ты пословицу: на то и щука в море, чтобы карась не дремал?

Тихон. Щука? Ні, Прокошка це не щука, а гад! Отой самісінький гад, що, кажуть, десь він у чужих землях виплоджується, і пожира, не жувавши, усяку звірину і людину... Бувало, пан Ьошлють Прокошку за покупками або звелять хліб продати, то вже ми, всі двірські, знаємо наперед, що він грошики переполовинить...

Смородина. Поздно уж об этом трактовать!..

Тихон. Кінець би то всьому? Стало бить, воно так визнача: котрий був з розумом, та без честі — тому тепер пануваннє;

а котрий боявся крадіжки, як вогню,— тому злидні?.. (Оглядається.)

Паничу! Ну, а вино, котре здавна ще у льоху зосталося, воно теж Прокошкине тепер?
Смородина. Разве его там много осталось?
Тихон. Та було чимало. Покійні ваші папаша ящиками його куповали... А тепер, мабуть, Прокошка його поперехову-вав. Такий не перехова?.. Гад, одним лицем гад!.. Як же ми тепер будемо без вас?
Смородина. Этого уж я не знаю.
Тихон. А я знаю! Тепер воно кожному видимо, що я за те, що не крав, зостався у дурнях!.. Ловко? Не слід було зівать: честь заховати у одну кишеню, а те, що плохо лежало,— У Другу*— Тепер хоч живцем пропадай... Прокошка проковтне нас, не жувавши. Куди ж нам тепер?
Смородина. Ты не знаешь, куда вам, а я тоже хорошенько не знаю, куда мне. Мы как будто на перепутьи.
Тихон. Ні, на руїнах! Але що вам? Вам скрізь шляхи простяглись.
Смородина. Так воно тобі здається.
Тихон. Бо ви барин!..
Смородина. Вот в этом-то и... штука, что барин я! Тихон. От тобі і Прокошка, маладця! Сокіл з місця, а ворона на місце? Тільки не ворона, а достомітний гад!..
ЯВА з
Ті ж і Ш к л я н к а.
Шклянка (до Тихона). Ти чого сюди приперся? Отже я тобі сьогодня таки шию намилю!
Смородина чита газету.
Тихон. Та я той... по ділові.
Шклянка. Це так обкопуєш дерева в саду?
Тихон. Хіба то лакейська робота?
Шклянка. Коли служиш у мене, то роби все, що звелю. Сьогодня мені треба лакея — ти лакей, а завтра пошлю тебе на іншу роботу: чи скот пасти, чи свиней,— ти пастух.
Т и х о н. За рідних панів цієї моди зроду-віку не було, щоб лакей...
Шклянка. Ав мене моя мода. А не хочеш скорятися моїй моді, то убирайся з двору під три чорти.
Тихо н. Чи чуєте, паничу? І уберусь!.. От візьму та з паничем і поїду.
Шклянка. Ти таки паничеві й потрібний.

Тихон. Авжеж, що потрібний. Правда, паничу?
Шклянка. Там ще, у Петербурсі, не бачили таких, як ти.
Тихон (до Шклянки). Згадаєте Тихона, як пізно вже буде; каятиметесь, та не вернете. Як понаїздять на празниках гості, хто їм у вас порадок без мене дасть?..
Ш к л я н к а. Почни базікать!..
Тихон. Ловкі пани повилуплювались, що не тямлять, кому де сісти, і як яку страву їсти — чи ложкою, чи виделком?
Шклянка. Аби було що їсти, а способу доберуть. Аби було де сісти. (Сідає.)
Тихон. Подаси йому шалхветку, а він нею носа сякає!..
Шклянка. Іди, іди вже відсіля!..
Тихон. Паничу, візьмете мене з собою?
Смородина. Нет, не возьму.
Шклянка (регоче). А що, Тихоне, поїхав покосом?
Тихон. Якщо так, то я в город подамся.
Шклянка. Туди тобі й дорога скатеркою прослалась. Іди та мерщій складай чаймайдани, щоб на поїзд не спізнився.
Тихон. Ну-ну, дожились!.. От тобі і здрастуй: честь єсть, а хліба дасть Біг!.. (Убік.) Гад достометний, кракадив! (Пішов.)
Шклянка. Ціла юрба зосталась оцієї наволочі, дармоїдів — нащадків панської примхи!.. Лізе до тебе у вічі, кля-нда, скимлить, щоб взяти його хоч за шматок хліба... Пошкодуєш його, візьмеш, підгодуєш трохи, підживиш, він зараз і почне тобі теревені розводити; а роботи ніякої з нього не питай... Оця гаспидська хабота і знищила панів; вона їх стріскала!..Щоб годувати десятками отаких лежнів, то треба ж мати миліони капиталів, та й тих не вистачить!..
Смородина. Ну, довольно!.. К чему об этом!..
Шклянка. Не наравиться?.. Вам все не наравляться мої речі, а я, єй-єй, добра вам бажаючи...
Смородина (п'є вино}. Кстати! Много ли еще вина осталось там, в погребе?
Шклянка (убік). Ага, ось про що Тихон тут язичив!.. (До нього.) Де ж там вино те зосталось? Порожніх пляшок чимало є... Желаете хіба пляшки порожні забрати?.. А вина, либонь, одна чи дві пляшечки... По правді

кажучи, не додивлявся гаразд, бо як воно мене не цікавить...
Смородина. Что же покупщики мебели не являются?
Шклянка. І мій совіт: продать би вам найскорій мебулі та окопажі...
Смородина. Да я об этом только и хлопочу!
Шклянка. А що я вам посовітую...
Смородина. Что такое?
Ш к л я н к а. Як зберуться куповати ваші мебулі і усякі причандали... Хоч вони, ті мебулі, мені зовсім не потрібні... Смородина. Ты й не покупай.
Шклянка. Стривайте-бо. Кажете: "Не покупай!", а єжелі купить хочеться? Мовляв, і хочеться, і колеться... Ну, як і ми звикнемо сидіти на мнякому, то на тверде чи скортить сісти! Це ж все рівно, що після солодкого гірке їсти. У мене ж до того ще й натура чудна якась: як тільки сів на мняке, кортить зараз і лягти; а як чоловік ляже, то чи довго йому й заснути?.. Може, через те і пани здебільшого такі вутлі та мляві до праці, що вони звикли все на мнякому сидіти?
Смородина. Но к чему эти разглагольствования?
Шклянка. Як то к чому? Чували ви про Макущенка?
Смородина. Что про Макущенка?
Шклянка. Ось послухайте. Як купив він у господина Бугаєвського землю з хоромами та з мебулями, то зараз так і спантеличився,..
Смородина. Мне же какое дело до какого-то Макущенка?
Шклянка. "Каково-то?" О ні, ви так не кажіть! Маку-щенко зовсім не какой-то! Він чоловік іменитий, мало не шість тисяч десятин землі має. Ач, що кажуть: какой-то... То чоловік з великим розумом і з незчисленними копиталами. Він із лакеїв, а мало вже не в дворяне виперся!.. Ви б подивились, скільки у нього медалів та ордерів!.. От тобі і какой-то!..
Смородина. Ну и преклоняйся пред ним, если он тебе так нравится, а мне-то что же?..
Шклянка. Стривайте-бо. Теперича він почав у карт грать, вино пить загрянишне і аж дві газети получає!.. Накупив дочці хартиплянів; а синів — одного у охвицери хоче призвести, а другого лагодить до гимназії... Так як ви об цьому полагаете?
Смородина. Да мне-то какое дело до него? Шклянка. Як. по вашому

розсужденію, чи слідує так? Смородина. Следует ли так детей воспитывать, как он, что ли?
Шклянка. Іменно.
Смородина. А по-твоему, надо, чтобы из дочерей выходили кухарки, а из сыновей свинопасы. Так, что ли?
Шклянка. Хоч і не зовсім так, но почти... Моє понятіє, штоб жінка перш усього знала, як зварити страву, як сорочку пошити, як хату опорядити... А до хвиглів-миглів можна призвичаїтись і опісля, бо то не хитра штука.
Смородина. Ну вот и дай совет твоєму именитому Макущенку, чтобы и он твоей методы придерживался.
Шклянка. Стривайте-бо. Видите, скільки я не придивлявся до пань та до панночок, то постеріг, що вони точно моди усякі чудесно понімають; ну до хазайства або до господарства так і зовсім незугарні. Через те, на мою думку, як тільки трохи-трохи, мовляв, похитнеться діло, вони зараз падають духом, умлівають та ногами пацають... От їх зараз і спобігає скоропостижне розореніє і злидні!.. І знов чоловік, котрий вмітиме свиней пасти, так той знатиме ціну кожній де-нежці. Чи так я розсуждаю?
Смородина. Ах, если бы ты только знал, как ты мне надоел уж своей философией...
Шклянка. Справді? А я желав би з вами бесідувать як-найчастіш...
Смородина. Сделай мне, пожалуйста, одолжение, пошли ты сейчас человека за жидами, покупщиками мебели, потому что я, кажется, скоро тут с ума сойду.
Шклянка. О, нехай Бог боронить!.. Я вже посилав, ще вчора посилав у містечко за жидами, а сьогодня сповістив сусідів і тут одного німця-колоніста.
Смородина. Поскорей бы продать все это и уехать.
Шклянка. І уїхать? Ловко!.. Стало бить, без послідствій?
Смородина. Что такое?
Шклянка. Нічого... То я так обмовився. Уїжджайте-уїжджайте!..
Смородина. Объясни, пожалуйста!
Шклянка. Що ж тут об'яснять? Єжели без нікоторих послідствій, так треба скорій вам їхать... І, кстаті, незабаром приспіють жнива, а там і

молотьба. Мені знадобляться кімнати, у котрих ви живете... Вимбарів у мене нема, всього один, куди я з хлібом подінусь? Ваші покійні папаша все хвигелі настроювали, щоб було де гостей приймати, а про вимбари не пеклува-лися... Хлібця у мене, дякувати Господеві, вродило доволі, аби спроможність убрати його в свій час. Так я рішив половину дома зайняти під зерно.
Смородина. Ты барский дом намерен в амбар превратить?
Шклянка. А що ж, царимонитись з ним? Я вже з хвиге-лів хліви перероблюю. Покійний барин так, бувало, ще хліб на пні стоїть, як вони вже його увесь продадуть; а нам спішить продавать його нічого, нехай лежить, доки ціна підросте; в загряниці ми не хапаємось і в Петенбурхи не вчащаємо...
Смородина. Да-да! И умно поступаєте, вы лучше нас умеете жить.
Шклянка. Ні, ще не зовсім навчились, але стараємось. О, то наймудріша навука: уміти жить!
Смородина. Ты, кстати, и парк уж сруби!..
Шклянка. Це ви розумний совіт даєте: зрубаю і парк! Нам у проходку ходить нема часу, та й доки ті дерева ростимуть?
Смородина. Так-так, практично; а что практично, то умно. Но ты о каких-то последствиях Намекнул... Что это за последствия, хочу я понять?
Шклянка. Значить, жалаєте, щоб я откровенно. Можна і откровенно. Будемо ми так розсуждать: я при семействі, а ви кавалер...
Смородина. Ну-ну?
Шклянка. Так я нащот женського положенія...
Смородина. Что же это за женское положение?
Шклянка. Не хитруйте, паничу!.. Бачу я, що. ви добре розумієте, куди воно йде...
Смородина. Послушай, Прокофий! Ты хочешь меня вывести из терпения?
Шклянка. Невже вам не ясно? Та це ж кожному ясно, так ясно, що й присвічувать не треба... У мене одна дочка, друга, третя...
Смородина. Ну, так что же?
Шклянка. А люде... Хто людям зможе затулити рота? Одному не успієш затулити, як вже десятеро роззявлять... Нам же навіщо це?
Смородина. Да что такое "це"?
XII к л Ія н к а. Значить, я про усякі моралі... Колись там ви, походжаючи

по садку, зачепили мою старшу дочечку, Хвесю... Розмовляли з нею чи пожартували... А люде постерегли і почали 'язичити.
Смородина. Вот что? Это... Это уж совсем ново для меня!..
Шклянка. Язичество! Не дивуйтеся!.. У нас їх сила-си льна, тих язичників, бо то таке зіллє, що без посіву родить. Так, кажу, почали язичити, чи, по-вашому, спльотничать, а тепер вже галять, щоб нібито ви думаєте сватати Хвесю.
Смородина. Я?.. Да с какой стати?
Шклянка. Га? Нема ікстати?.. Бачите, от воно і виходить, що без послідствій!.. Понімаєте тепер?
Смородина. Уверяю лее тебя, что я никогда и не думал жартовать с твоей дочерью!..
Шклянка. Вам, звісно, воно шуточки, а нам... Бачите тепер самі, що вам вже ніби і незручно тут засиджуватись.
Смородина. Это какая-то сплетня, наглая ложь!..
Шклянка. Ну, що ж, єжели відрікаєтесь, то їдьте собі з Богом!..
Смородина. И кто это мог так истолковать мое поведение по отношению к твоей дочери?
Шклянка. Що дочка моя не при воспитанії і малограмотна? Зате вона многоденежна!.. Я теж малограмотний, одначе і господин справник зо мною приятельствують і в гості до себе запрошують; і господин земський началник садовлять мене у гостиній... А згодом, може, дасть Бог, що я і в губернатора сидітиму за обідом, Макущенко хвалився, що вже сидів не раз.
Смородина. Да пусть он сидит хоть и у министра, мне до этого дела нет!.. Но мне обидно даже, что какой-то сплетник...
Шклянка. Гордуйте скільки завгодно, а нарешті самі колись переконаєтесь, що за грішми далеко тепліш дихається, ніж за грамотностію.
Смородина (не слуха). Бежать отсюда поскорей!.. Да что ж это покупатели и до сих пор не едут? (Пішов до вікна і дивиться.)
Шклянка. Значить, рішітельно без послідствій?.. (Помовчав.) А я вам скажу ось як. Єжели вже на те пішло, то діло не стало б за тим, щоб хоч і в перву гільдію записатись... Купецькі ж дочки виходять заміж за вчених і за князів?..

Смородина (шука в кишенях). Где это мой портсигар? Эй, Степка! Где этот дурак? Вечно, каналья, уходит куда-то!.. (Пішов в бокові двері.)
Шклянка (вслід). Так ти такий?.. До тебе з Богом, а ти з рогом?.. Ач, дворанин, грамотій!.. Ваше високоблагородіє!.. А їсти чи є що у високоблагородія? Бач, злидень, а кирпу догори підійма. Я жалав тебе наградить, а ти... їдь к бісовому батькові! Я знайду своїм дочкам полковників, а може, і генералів!..

ЯВА 4

Параскева Митровна і Шклянка.

Параскева Митровна. Ну що, старий?

Шклянка. Скільки вже разів прохав я тебе, щоб ти не звала мене старим? У нашім становищі незвичайно обіходитись по-простому.

Параскева Митровна. Коли ж звикла... Думка сказати так, а язик візьме та й белькне по-своєму.

Шклянка. Коли на панів закандзюбились, то слід і панських звичаїв уживати.

Параскева Митровна. Та звісно, без примхів не можна, але як воно ще недавно, то...

Шклянка. Що ж, упоралась?

Параскева Митровна. Позливала з пляшок у бочонки: білі вина у один бочонок злила, а червоні — у другий...

Шклянка. Отак безпечніше... (Показує очима на кімнату, куди пішов Смородина.) А то опаска брала, щоб не довідався.

Параскева Митр овна. Як вже наповнила бочонок з червоним, так одна пляшка ще зосталася, а я ззяла та й вилила її у біле.

Шклянка. Все рівно вино. А чи воно біле, чи червоне, чи червонувате, то однаковісенько на скус.

Параскева Митровна. Авжеж, аби вино. Ну що ж, старий, чи то пак, що, мій друг, балакав ти з Рахвалом?

Шклянка. З Рахваїлом-бо.

Параскева Митровна. Та все різно.

Шклянка. Піди ти з ним побалакай.

Параскева Митровна. Як? Що?

Шклянка. Не туди Рахваїл дивиться... Без нікоторих послідствій.

Параскева Митровна. Хіба?

Шклянка. Бо він дворанин, високоблагородіє!..
Параскева Митровна. Ач, злидень, обшарпанець!.. То чого ж йому тут і засиджуватись, швидш його здихайся!..
Шклянка. Учений, воспитаний!..
Параскева Митровна. Не вміла капосна дівчина привабити, не вміла. З лиця, як і я, вдалася, та натурою зовсім не в мене. Он як я була колись!..
Шклянка. Краще не згадуй про минуле.
Параскева Митровна. Чому?
Шклянка. Як воно тепер без нікоторої надобності, то навіщо ж згадувати?
Параскева Митровна. Ти й досі, може, ревнуєш?..
Шклянка. Пустяковину провадиш...
Параскева Митровна. Не по батькові, як бачу, і Рах-вал пішов.
Шклянка. Ще ж таки? От уже того я не терплю!..
Параскева Митровна. Бувало, покійничок у залицянні каже мені: "Хочеш, Паша, я розведу тебе з Прокошкою і сам оженюсь на тобі?"
Шклянка. Оцього-то вже ніколи він не казав! >4,
Параскева Митровна. Хрест мене побий, що казав. Щоб я до завтрього не дожила, коли не казав!.. Не віриш?..
Шклянка. Ой гляди! Покара тебе коли-небудь Господь за те, що отак задарма клянешся, і не зоглянешся, як покара...
Параскева Митровна. Пипоть тобі на язика!..
Шклянка (усміхається). А що, злякалась? Іди вже, бо он Рахваїл вертається сюди.
Параскева Митровна. Ану приревнуй ще до Рахва-ла!..
Шклянка. Що це на тебе сьогодня найшло?
Параскева Митровна. Не наравиться?.. Ну. годі, мій друг, то я пошуткувала... Не вміла канальська дівчина привабити, не вміла!.. (Пішла.)
ЯВА 5
Смородина (входе). Может быть, покупщики сегодня и не явятся?
Шклянка. Чого б їм не явитись? Являться!.. Так я з мебу-лями ось як обміркував.
Смородина. Что-нибудь новенькое? Порадуй.
Шклянка. Хоч ви з нами без нікоторих послідствій, але мені шкода буде,

як жиди або другі покупщики обдурять вас на мебулях...
Смородина. Будто?
Шклянка. Вірте совісті!.. Так я согласен ось як. За кожну вещ, котру жиди у вас виторгують, я гривеника на рублик набавляю, і нехай краще ті мебулі тут зостануться...
ЯВА 6 Ті ж і Стьопка.
Смородина. Послушай ты, франт, ты где это вечно пропадаешь?
Стьопка. Положим, што хрант, ну тольки у меня сапоги не в рант і жилєт не піке, і нос не в табаке. Смородина. Что такое?
Стьопка. Ну да. И голова не в сале, и не хожу по зале. Смородина. Ты, кажется, пьян? С т ь о п к а. А ежели и так?.. Там жиды приехали.
Смородина. А, наконец-то!
Шклянка. Так ви согласнії на мое розсужденіє?.. Смородина. Да... Хорошо!.. (До Стьопки.) Зови жидов!.. Шклянка. Я сам їх покличу. (Пішов.) Смородина. Ты это по какому же случаю надрызгался? Стьопка. По самому торжественному. Смородина. Мне это, милый, не нравится.
Стьопка. Как угодно. Вы пожалуйте мне расчет, потому что я больше служить не согласен. Смородина. Это почему? Стьопка. Не имею согласия. Смородина. Да почему же?
Стьопка. Потому, как кажной чаловєк іщить хвунда-мента своего, і как я хвундамент отискав... Смородина. Какой фундамент?
Стьопка. А такой. Што прежде, значить, я бил, по-книжному говоря, безхворменной суб'єкт, а тепер знайшол я якор спасенія... Єжели чаловєк знайдеть свой хвундамент лібо якорь спасенія, то тут йому надобно і вхопиться обома руками, і сейчас невидимо і дом на том хвундаменті возростьоть... Так і книга Соломон Мартин Задека пророчествуїть Втікать от свого таланту — развія какой сумашедчой дурак?
Смородина. В ком же это твой хундамент?
Стьопка. У Магдалині Митровні.
Смородина. Вот так убил бобра! (Сміється.)
Стьопка. Що вона сколько-нибудь рябувата, так єта катастрохва провзошла у нейо опосля того, как вона була ключницей у одного барина; і ногу єй одну, не в мою міру, звело від оспенной болєзні позаторік...

Смородина. Да она же старуха.
Стьопка. І на єто я без вніманія!.. Главное дело — дві тисячі рубликов, готовеньких. Штр ж, мені однять у нєйо, чи как?.. Тепера как вона сестра тутошней хазяйки, то я смело можу поступить за прикажчика до Прокопія Демидовича, разві не прямой рощот?
Смородина. И ты решил уж это бесповоротно?
Стьопка. Даже уже і поблагословились. То ісь, признаюсь вам, барин, как увидав я у нєйо капитали, вийняла вона їх, значить, із сундучка, і так вот показує мені, так вірите, меня неначе лихорядка затрусила... І такое у моїй голові упрямое согласіє з'явилось: либо убить її, либо жениться! Тольки на што ж убывать? Ето, кажеться, і гріховно і без надобності?..
Смородина. Хорош ты, как вижу, гусь!..
Стьопка. Што ж, я жалаю бить капитальним чалавєком... Ви мне, барин, сьогодня пожалуйте і рощот.
Смородина. Сегодня?
Стьопка. Да, безотложно!.. Потому што завтра ми і до вінця, штоб все діло скоропостижно...
Смородина. Хорошо... Поди-ка узнай, почему это жиды так долго не идут...
Стьопка. Барин! А ви можете буть у меня за шахвера?
Смородина. Нет... Яу вероятно, сегодня к ночи уеду отсюда.
Стьопка. Жалко!.. Прийдьотся отискувать другого како-гось порядочного шахвера. Вот тибє і "вопрос, почему ходиш бос"!.. А ответ — "сапогов нєт"! Непріятная ілюстрація. (Пішов.)
Смородина. Всех обуяла страсть к наживе, всех заполонил капитализм, всех, до Степки включительно!.. (Ходе по кімнаті.) Однако куда же я отсюда поеду? В Петербург? Но туда без денег нечего и нос показывать; а денег нет, и в перспективе никакого наследства не предвидится. Скверно, глупо, обидно!.. Уж не записаться ли мне и впрямь кандидатом в земские начальники? Предводитель, кстати, советовал... Мы с ним в каком-то родстве, он должен похлопотать обо мне... Да неужто же и в самом деле я не поеду в Петербург?.. Увы-увы!.. Разве я смогу продолжать службу на какие-нибудь 50 рублей в месяц? Это немыслимо!.. Прощай, Петербург!.. Прощайте, товарищи лихие, друзья

беззаботные, собутыльники бесшабашные!... Прощай, Палкин, Кюба, Аквариум, Аркадия... Прощай, цыганка Соня!.. Ах Соня-Соня!.. (Наспівує.) "Ночи безумные, ночи..." 2 (Помовчав.) А интересно бы на всякий случай осведомиться, сколько бы Прокофий дал за своей Хвесей? Ведь Хвеся недурненька собой!.. А состояние Прокофия, говорят, и в триста тысяч не упрячешь... Дал ли бы он тысяч сто за Хвесей? Сто тысяч ведь недурно!.. Даже хорошо, очень хорошо!.. Тогда можно и Петербург навестить, и Аркадию, и Соню!..

ЯВА 7 Смородина і Ф е с я.

Фес я. Папаші тут нема? Смородина. Сейчас был. Фес я. Уїжджаєте?

Смородина. Да, пора уж, загостился я у вас.

Фес я. Хоч би подарували мені що-небудь на пам'ятку.

Смородина. Что же вам подарить? (Набік.) У нея очень недурной профиль! (До неї.) Ну, вот хотите, я подарю вам комод или другую вещь?

Ф е с я. Комод? Він же недешевий!

Смородина. Так что же?.. Возьмите его себе.

Фе с я. Спасибі. От пам'ятка, так пам'ятка! Куда ж ви уїжджаєте?

Смородина. Да, вероятно, в Петербург. (Набік.) Она очень миловидна!.. (До неї.) А вы бы не хотели, чтобы я отсюда заехал?..

Ф е с я. Хіба я можу вам заборонить?

Смородина (набік). Покраснела, как хороша в ней эта стыдливость!.. (До неї.) Но вы бы не были против того, чтобы нам... чтобы нам почаще видеться?

Феся. Навіщо?

Смородина (набік). Как она наивна! Да это один восторг!.. (До неї.) Как это "навіщо"?

Феся. Хіба я ще на вас не надивилася?

Смородина. Как? Но, но скажите, я нравлюсь вам?

Феся. Мені таке ніколи і в думку не впадало.

Смородина. Отчего же? Ну, а что, если бы... если бы я сделал вам предложение?

Феся, Яке предложеніє?

Смородина. Если бы посватался на вас?

Фес я. Попробуйте прислать старостів, побачите, якого гарбуза вчеплю

їм, що й не дотягнуть!..
Смородина. Что такое?
Фе ся. Ось присилайте лишень старостів!
Смородина. Вы, вы... А разве у вас єсть уже жених?
Ф е с я. Вам про те не слід знати.
Смородина. Вот что?.. Но ваш отец...
Ф е с я. Хотів би, щоб я за вас пішла заміж? Чула я це вже двадцять разів!.. Мало чого отцеві не схотілося б, так я ж маю свою волю.
Смородина. Значит, вы не желаете быть дворянкою, барыней?
Ф е с я. Мало б чого кому не схотілось, так хотій же невис-тача. Яка з мене була б дворянка чи бариня? Зверху панство, а всередині — хамство; про людей — тихо, а про себе — лихо?!
Смородина. Вы, вы совсем не походки на... на многих!.. Вы так трезво смотрите... Да, вы с характером... Мне кажется, что я мог бы полюбить вас!..
Ф е с я. Коли до цього часу не полюбили, то вже надалі не варто і сподіватись.
Смородина. Я теперь только обратил на вас внимание и вижу, что вы далеко не то, чем я воображал вас. Серьезно!.. Вас нельзя не уважать... не полюбить!..
Ф е с я. А я вас ніколи не полюбила б.
Смородина. Благодарю за откровенность. Это почему же? '
Ф е с я. Не знаю, почему! Ви не до душі мені! Окрім того, ви вже й старі задля мене...
Смородина. Стар? Да мне всего 30 лет!
Ф е с я. Хіба ж не старі? У нас такого доходжалого парубка дядьком дражнять!.. Ондечки у вас і голова лисіє!.. Авжеж, дядько!
Смородина. Ну, вы уж слишком щедры на комплименты...
ЯВА 8 Ті ж і Шклянка.
Шклянка (до Фесі). А тебе мати гукає, там муку привезли з млина, треба переважить і записать.
Фе ся. Зараз іду. Папашо! Мені Рахваїл Владимирович, спасибі їм, подарували отой комод.
Смородина. Да-да, возьмите его себе!..
Шклянка. Бачиш, дурочко, які вони до тебе добренькі, а ти, певно, і

подякувати не тямиш до ладу?
Ф е с я. Чого ж би то я була така незвичайна? Я їх подякувала, ось спитайте!..
Смородина. Да-да!.. (Донеї.) Я надеюсь, что мы с вами останемся друзьями?
Фес я. Як це так?
Смородина. Вы не будете меня лихом поминать?
Ф е с я. За віщо ж? Ох, треба бігти, а то мама лаятимуть, (Хутко пішла.)
Шклянка. Про віщо ви тут з нею розмовляли?
Смородина. Да так, вообще... Я должен тебе сказать, что она весьма неглупая девушка.
Ш к л я н к а. Та їй і ні в кого було вдатись дурною! Стривайте ж бо, щоти я й забув принести, а покупщики вже йдуть. (Пішов.)
ЯВА 9
Ті ж, Шльома і Гершко.
Шльома. Вот і мі! І Гершкі Столяров іждесь!..
Гершко. Моє поцтеніє! (Простяга руку Смородині.) Не пізнайотє мінє? (До Шльоми.) Вони, кажеться, не пізнають мінє!.. Вдівітельно, га?.. Сколькі разов шіл кастюмчік, как ві білі отаково ісцо клейне дитю.
Смородина. Ах, помню-помню! Ты всегда портил мне платье, и отец часто трепал тебя за пейсы.
Гершко. Ну, што біло шкверного, зачіво спомінать? Лучче всігда хорошіво спомінать. Как жарко на воздих... Можна стакан віно?
Смородина. Пожалуй, пёй!
Гершко (налива і ríе). Харошіво вино! Я люблю харо-шіво вино!..
Шльома. Каково можете імєть необходімость от кас? Ви присилалі мужік за намі, га?
Смородина. Я мебель продаю... Но вас пока только двое?
Шльома. Ето ніцево, ми і два можім хорошіво дєньгі давать.
Смородина. Авось, кто-нибудь еще явится? Гершко. Я буду обсматрівать мебель. (Пішов в бокові двері.)
Шльома (оглядається). А развіе, звинітє, етот Прокошкі, етот грабітельник, машельник, та он ісцо не вшево у вас ограб-лівал?
Смородина. Я этих розговоров терпеть не могу!
Шльома. Звінітє. Я только хотел вам ісказать, што как мой папонька,

котрій бил бальшущіво приятель із вашого папашу...
Смородина. Не выдумывай, пожалуйста!..
Ш л ь о м а. Побей мене в душу, Господь! Ваші папаші, та оні так аважалі маєво папоньку, што дай, Бог, мінє такечки!.. Моего папоньку школькі разов хотєлі брать ув пашесії імєнію у вашіво папашу, ну толькі этот шарлатан, халамиднік Прокошкі!..
Смородина. Замолчи!.. Я не хочу тебя больше слушать.
Ш л ь о м а. Я молчу!.. Я молчу, но толькі я должен говоріть. Когда этот паскудник, хамула, он із мене кров смокчить, то зачіво я не могу із него кров смокчить, га?
ЯВА 10
Ті ж, Шклянка з щотами і Гершко з бокових дверей.
ЦІ л ь о м а. А, Прокопій Демидович, как вашево здоровлі? Шклянка. А тобі навіщо? Шльома. Ну, жвесно!..
Гершко. Прокопій Демидович ушьо шуткують!..
Смородина. Ну-с, господа покупатели!
Шльома і Гершко. Что таково?
Смородина. Да вот относительно мебели?
Гершко. "Относительно мебели"? Шльомі, ти віділ относітєльно мебалі?
Смородина. Я продаю всю мебель, что здесь и там, в тех комнатах, кроме вот того комода.
Шльома. А почему кромі вот того камоди?
Смородина. Он подарен мной.
Шльома. Слішіш, Гершкі: "Он подарен мной!" Хороший камод!
Гершко. Хороший камод!
Смородина. Затем картины, драпри, зеркала-Гер ш к о. Шльомі, слишіш? Они продають картіни, драпрі, зеркала...
Шльома. А камода не продають. Гершко. Оні говбрать: "Он подарен мною". Шльома. Превосходного камод!..
Гершко. Што-нібудь особеннаво!.. А Прокопій Демидович не купують мебаль, картіни, зеркала?
Шклянка. Вони мені без надобності.
Гершко (до Смородини). Ви позволяйте обсматрівать мебаль, картіни, драпрі, зеркала?..
. Смородина. Ты уж раз осматривал. Ну, осмотри еще. (Показує рукою у

другу кімнату.)
Гершко. А тот камод не продаете?
Шльома. Отлічнаго камод!.. Ето што-нібудь особеннаво.
Гершко. Ну, они говбрать: "Он подарен мною".
Гершко і Смородина о дійшли у бокові двері.
Шльома. Прокоп Демидович!.. Би не будете нам мішать куповать?
Шклянка. Відчепись ти від мене! На бісового батька мені ті небулі?
Шльома. Я знаю, ви благородново человек. Я вшегда гавару: нема у нас у вшя акружності таково благородново, як Прокоп Демидович!..
Шклянка. Справді?
Шльома. Не верите? Как цесний человек!..
Шклянка. Ія скрізь тобою хвастаюсь, кажу, нема у нас на всю округу такого, як Шльома Каплан, мошелника.
Шльома. Вше ви шуткуєте, хай будете здорові.
Шклянка. Та шуткую ж. Чуєш ти, чортів свате! Ви Рахваїлові великої ціни не давайте за небулі. Ти придивись до них гарненько; хоч вони і червоного дерева або горіхового...
Шльома. Уй, червоново, не может быть? (Обгляда крісло.) Побєй мінє в душі, Господь, ето антик!..
Шклянка. Який антик?.. Дешевше купите — більший бариш матимете. Тут як дізнається Макущенко та прибіжить...
Шльома. Уй, нехай він краще не прибіжить!.. Его граби-тельник, халамидник!..
Шклянка. Рахваїл прохав, щоб я .за ним послав. Шльома. Ну, і што же?
Ш к л я н к а. Та ще не посилав, а мабуть, оце зараз пошлю. Шльома. Не треба!.. Зачіво етот шарлатан?.. Наш мага-рич, понімаєте?
Шклянка. Ну, гаразд.
Ш л ь о м а. Ви високоблагородний человек! Благодару вам за вашіво хорошово слова!..
ЯВА 11
Ті ж, Смородина і Гершко.
Г е р ш к о. Ужасно жарко. Можна піть віно? Смородина. Пей!
Гершко. Хорошево віно! Я люблю хорошево віно. Шльомі, ти нє піл етава віно? Попробуй, какова хорошіво віно...
Налива йому, Шльома підходе і п'є вино; обоє починають джерготать,

іноді чутно фрази: "Антик". "їх бін аїд", "Халамидник", "Шволоц", "Ето што-
нібудь особенного"...
Шклянка (до Смородини). Гляньте, як змовляються.
Смородина. Ну-с, господа торговцы? Гершко. Ша, Шльомі! Што таково?
Шльома. Ша, Гершкі! Што таково? Смородина. Да относительно мебели?
ГерШКО. ОТНОСІТЄЛЬНО МебулІ? ШЛЬОМІ, ТІ ІСЦО Н€ віділ
у та комнаті относительно мебулі? їді, обсматрівай! Га? Ужасно жарко!..
(П'є вино.)
Шльома. Как жаль, что тот камод, та он не прода-йотск.
Гершко. Они ж говбрать: "Он подарен мной!" Смородина. Не лучше ли будет, если мы устроим нечто вроде домашнего аукциона? Гершко. І хорошіво дела.
Шльома. Хто больше? Отлічнаво комерція! Хочу обсма-трівать мебуль, картіни, драпрі... (Пішов у другу кімнату.) Гершко. Ужасно жарко! (П'є вино.) Смородина. Эй, Степка!
Входить Стьопка.
Позови там еще кого-нибудь, и выносите сюда всю мебель из тех комнат.
Стьопка. Слушаю-с, (Гука у двері.) Явдокиме! Дядьку Тихоне, а йдіть сюда!
Входять Тихон і Явдоким.
Смородина. Выносите сначала диван.
Пішли слуги.
А ты, Прокофий, записывай, за сколько какая вещь будет продана!
Гершко. Акіратнаго комерція!
Ш к л я н к а. Ви командуйте, а я стукатиму, як на аукціонах бува.
(Вийма записну книжку і олівець.)
Шльома (входе). А знаете, чего я вам іскажу? Мебуль довольно подержанаво, обівки діравоє... Прокоп Демидович, кладіть ви ціну по шовісті.
Ш к л я н к а. Ні, я не хочу заплутуватись у це діло; я тільки записуватиму, котрий з вас яку вещ купе і за яку ціну.
Гершко. І хорошіва дела. Может бить, Шльомі дорожче будет давать, а я предлагаю за діван крайнява ціна по шовісті: десять рублей. Шльомі, кім

гер!
Пішли в другу кімнату. .
Тихон (несучи з Явдокимом дивана). Як пощезло панство у нашім краї, то так пощезнуть і небулі...
Шклянка. Ти б краще не розпускав своєї верші. Тихон. Хіба я не правду кажу?..
Постановивши дивана, пішли.
ЯВА 12 Ті ж і Кулик.
Кулик (кричить за дверима). От того я ненавидю, от того я не вхвалив!..
Ш к л я н к а. О, це вже Кулик у чімсь непорядок запримітив.
Кулик (входе). Тьфу, гидота, бачити не можу!..
Шклянка. Чого це ви розквоктались?
Кулик. Чого ненавидю — того ненавидю!..
Шклянка. Поздоровкайтесь же спершу.
Кулик. Та хоч і здрастуй! (Чоломкається.) Тільки як ти мені не викорениш отого чорт зна чого, то я і в двір до тебе не загляну.
Шклянка. Скажіть-бо товком, що таке?
Кулик. Навіщо ти насіяв баклажанів на баштані, навіщо?
Шклянка. А хіба що?
Кулик. Ненавидю! Викорени, щоб і близько не смерділи.
Шклянка. Ну, то вже жіноче рукомесло.
Кулик. І жінці скажи, щоб викоренила, бо так ненавидю, що аж з душі мене верне!.. (До Смородини.) А ви ще тут, паничу? Довгенько гостюєте! Я думав, що ви вже до Петенбурха доїздите. Здрастуйте! (Подає руку.)
Смородина. Мы с вами не знакомы!
К у л и к. То будемо знакомі! (Хапа його за руку.) Та нуте, не царамоньтесь!.. Мене звуть Кулик. Тільки не той кулик, що на болоті кричить "кигик". Бо то чайка-чубайка!.. (Регоче.) Коли ж ви від нас від'їздите?
Смородина. Это мое дело!..
Кулик. Я чув, що у вас там довгів багато, чи правда? Смородина. Отстаньте!..
Кулик. Хочете, я вас навчу, як від довгів утікать? Смородина. Я не нуждаюсь ни в чьих советах!.. Кулик. Хіба думка виплатить? Чим же? Смородина. Это не ваше дело!

Кулик. Я вам ось що посовітую. Зоставайтесь краще з нами. Я кому не посовітую, то все на добре! От були б у Про-копія за писаря у окономії, він вам карбованчиків з півтораста дав би на рік! Тільки що Прокопій клятий до роботи, з робочого видавлює олію!..
Смородина. Давайте ваши советы кому-нибудь другому!..
Кулик. Що другому, я вам совітую.
Смородина. Это, наконец, на... надоедает!..
Кулик. От у мене два онуки до грамоти аж пищать, ви б їх вчили... Я рубликів з п'ять або й шість дав би вам у місяць, га?
Смородина. Отвяжитесь вы от меня! Если вы явились покупать мебель, так покупайте!
Кулик. Я на такі дурниці не купець. Сидітиму на ослоні краще або на пеньку, ніж на кріслі. Ви посовітуйте, щоб я взяв ще газету в руки та встромив очі в неї, як дурний Макущенко!.. Онуків грамоти вчить треба, це правилно; а нам слід зоставатись такими, якими й до цього часу були... Согласні, паничу?
Смородина. Да оставьте же меня в покое.
Кулик. Можна і зоставить. (До Шкляшси.) А де твоя жінка? Піду і скажу їй так: якщо, кумо, не викорениш зараз баклажанів, так я тобі більше не кум. (Пішов.)
Смородина (вслід йому). Что за нахалК.
Шклянка. Вій точно що чудак!.. Ну тільки добродітель-ний! Щоразу на Різдво і на Великдень наміня грошей рублів два-три на копійки та й роздає біля церкви бідноті... Він має більш тисячі десятин землі, а з отого кожуха, що на ньому, не хоче переодягтись не то що в сердука, а хоч би в джигетик чи в чемерку... Вже годів з п'ятнадцять, як я його знаю, все він носить отого кожуха; увесь полатаний, геть зашкаруб, і чим тільки не смердить від того кожуха, а він його носить.
ЯВА 13
Ті ж і Пфейфер, потім Шльома і Гершко.
П ф е й ф е р. Морген! Что, уже продаваль мебель чи не продаваль мебель?
Гершко. І ви, Август Карлович, хотітю куповать? Пфейфер. Не твоя тєла!
Шльома. За чіво ви такі сєрдіти? Пфейфер. Пашля к свинья!.. Гершко. Вус?

Пфейфер. Мальчіт!.. Ви жидовські человєкі. (Показує на Шльому і Гершка.) Еті двє гроссмошенник!.. Он мені пшениц куповаль, я не успєваль гляз отворочаль, он мєнє сичас надуваль!.. О шорт!.. Какой мебель продаваль?
Смородина. Продается по частям. Вот сначала этот диван.
Пфейфер. Пятнадцать рубль. Шльома. Шо такова? Шестнадцать!
Пфейфер. За палтінник!
Гершко. Уй, ви дайоте шестнадцать з полтіном? Семнадцать!
Шльома. Восемнадцать!..
Гершко. Хорошаво гешефт! Ви слішітє, ето Шльома дайот восемнадцать!.. Пусть пакіпаєт Шльоми. П ф е й ф е р. Двайцать.
Мовчать.
Шклянка. Стукать? Смородина. Никто не прибавит?
Шльома і Гершко джерготять.
П ф е й ф е р (вийма трубку). Ви позволайт файка? Смородина. Пожалуйста, курите. (Дає шпички.) П ф е й ф е р. їх данке! (Закурює.)
Тихон і Явдоким виносять крісла.
Тихон. І на оцім кріслі сидітиме яка-небудь сім день не вмивана мордяка! Гай-гай, милий Боже!
Шклянка. Ти знов сікаєшся з розмовою?
Стьопка. Кресла всі сюда зносить?
Смородина. Господа, как вы желаете?
Пфейфер (до Смородини). Ви позволяйт смотріл?
Смородина. О, сделайте одолж!ение! (Іде з Пфейфе-ром у другу кімнату, за ними Тихон.)
Гершко. Хорошего комерція, побєй мені Бог!
Шльома. Прокіп Демидович, як ви думаєте об єтого німецького колбаса, га?
Шклянка. А чого ж ви зівали? От німчура і вихопе усе як з рук.
Гершко. Ви його звали чи ви його не звали?..
Шклянка. Та звав же, на лихо!..
Підходять до бокових дверей і дивляться.
Стьопка (в глибині). Знайшов золоту цепку у столику від часів, про неї, мабуть, ні Прокопій, ні Рахваїл Владимирович не знають, а мені вона знадобиться.... Рубликів двадцять п'ять стоїть. (Пішов.)

Смородина і Пфейфер входять.
Пфейфер. Позлі еті крезла я покупал на вся оптом. Смородина. Тем лучше. Таких кресел полдюжины. Шльома. Назначайте ціна, гашпадін Пфейфер, потому что ві бальшущаво пурец.
Гершко. Оні таково ва.жнаво, как Бісмарк3. Пфейфер. Ві... жідовські льошадь, еті, которим із
ддінни уші... Дас езель!.. (До Смородини.) За крезлі лятнай-цать рубль.
Гершко. Слішіш, Шльоми? Когда так, нехай двадцать! Пфейфер. О сокраменто!.. Двайцать одна! Шльома. Звиніть, у вас багато скажених грошей чи не багато? Ну, я з полтінніком. Пфейфер. Двайцать два!
Гершко. Ето мінє нравиться, побей мені в душу, Господь! Я з полтінніком!
Пфейфер. Двайцать трі.
Шльома. Гершкі, ша, гаспада! Ми з Гершком больше не можем предлагать.
Мовчать.
Смородина. Прокофий, запиши. Шклянка. Стукнемо і запишемо. (Записує.) Пфейфер. Ви позволіт потробний осматрівал остальной веш, чтоб... я ознакомит.
Смородина. О, разумеется.
Пішли всі в другі бокові двері, окрім Шклянки.
Шклянка. Либонь, німець високу вже ціну нагнав на крісла? Я боявся допустити Макущенка, а тут Хвейхеля принесло... Ну, та вже коли він купує, то та небиль варта тих грошей*, Німці, вони теж тямущі, бо недаром і поговірка є, що німець і облизляну видумав.
Тихон (проходе). Аж боляче дивитись, що таке добре переходе чорт зна кому... Пощезне чисто все!..
Шклянка (доганя його). З такими злодюгами іменно що чисто все пощезне. (Витяга у нього з кишені невеличкий глиняний бюст). Навіщо це ти вкрав? (Вийма сахар.) А сахар де це ти взяв?
Тихон. Де взяв? А може, я купив? Хіба я не можу купить собі сахарю?
Шклянка. А за які гроші? (Витяга з його кишені якийсь дріб'язок.) О, ключ якийсь!.. Пряжка! три ґудзика!..
Входять Смородина, Пфейфер, Шльома і Гершко.
Дивіться, господа! Осьдечки ті злодюги, котрі зажерли ущент наше

благородне дворанство. Як його устережешся хатнього ворога, котрий сьогодня украде три грудочки сахарю, а завтра потягне вже аж шість; а потім почне красти конхвети, табак... Згодом і до шкатульки з грішми добереться. Бачите, ось у нього ключ? А навіщо цей йому ключ, як ви думаєте, навіщо?

Тихон. Та я його ще позаторік знайшов біля гоеблі, чорт його зна, від чого він...

Шклянка. А навіщо він тобі? Тихон. Та ні на віщо.

Шклянка. Брешеш, брешеш!.. Геть з горниць, сьогодні ж рощот получиш. Ще подякуй мене, що я тебе до станового не відпровадю.

Тихон. Як рощот, то й рощот. Жалкуватимеш за Тихоном, та пізно буде!.. (Пішов.)

Шклянка. От меж якими мошелниками та грабитель-иками доводиться нам денно і ночно працювати!..

Смородина. Перестанем об этом. Господин Пфейфер сторговал у меня все остальное за двести тридцать пять рублей. А экипажи отдельно за двести рублей. Сочти-ка, сколько всех денег. Степка, укладывай мои вещи и сейчас отправляйся на земскую почту и закажи мне тройку лошадей до вокзала.

Стьопка. Слушаю! (Пішов.)

Шклянка (пощитав). Чотириста сімдесят вісім рублів.

Пфейфер. Еті вєрні, да-да! 478 рубль. (Вийма бумажник.) Получіт задатком, через два час я присилай за мебель, екіпаж і остальной дєнга.

Шклянка. Ні, стривайте. У нас своя умова з Рахваїлом Владимировичем. Як додати до тих грошей десять процентів, то вийде п'ятсот двадцять п'ять рублів і вісімдесят копійок. Звольте получить. (Дає Смородині гроші.)

Пфейфер. Вас іс дас?

Шльома і Герш к-о. Што таково?

Шклянка. Така, бачите, умова промеж нас була, що після торгу я набавлю по гривенику на руб і небиль і окопажі зостануться за мною. Правда?

Смородина. Да, разумеется. (Пішов у свою кімнату.)

Пфейфер. Еті, еті... Зашем?.. Не понімайт!.. Присилаль, торговаль, отнімаль!.. Доннер веттер!.. Тайфель, шорт!.. (Хутко пішов.)

Шльома. Я, по крайній мері, доволін, што Прокоп Деми-дович обманулі етаво німецького колбаса!
Гершко. Хорошево гішефт, побей мінє Господь! Как Ежасно жарко! (Ціде з пляшки.) І вже віно нема!..
Шклянка. А ви думали, господа, що я дозволю вам обмошеннкчувать сина мого покійного барина, мого благоді-теля? Ні, не на такого наскочили.
Шльома. Гершкі, слішіш? Благодарю вам за етаво са-маво делікатнаво слова! Єслі вже по правда говорить, то мі не знаєм, хто із нас обмошеннічивал їх високоблагородіє, госпадін Рахваїл Владимирович,— понімаєте, га? Нєт, не понімаете?
Гершко. Шльомі, оні неначе не понімають, но оні хорошо понімають!..
Шльома. Гершкі, ша!..
Гершко. Я вам скажу хорошіво слова, Прокопій Деми-дович! Знаєте што? Єшлі такова гашпада, как ві, такого образо-ваиаво, таково делікатнаво, как ві — понімаєте? та будуть много іждєсь пакіпать землі і дєлать разнаво комерческаво гешефт із мебулем і всяком старим вещі, то нам вже нада будіть завшєм увтікать із отечество! Понімаєте?
Шльома. Гершкі, ша!.. Оні тепер понімають! Гіхар!
Пішли.
Завіса.